

ILIJA MITIĆ
Dubrovnik

Španski konzulat u Dubrovniku za vrijeme Republike

Odnosi između Dubrovnika i Španije datiraju još iz XIV stoljeća dok se u XV stoljeću vodila živa trgovina između pirinejskih luka i Dubrovnika, većinom španskim brodovima. U doba najvećeg uspona dubrovačke pomorske trgovine u XVI stoljeću javlja se veći broj dubrovačkih konzulata u važnijim španskim lukama. U to se vrijeme spominju dubrovački konzulati u Barceloni, Taragoni, Valenciji, Alicantu, Cartageni, Cadixu i otocima Ibiza i Maiorca. Dubrovački su konzuli u Španiji skoro uvijek bili ugledni ljudi iz tih krajeva, većinom trgovci.

Nakon snažnog uspona dubrovačkog pomorstva u XVI stoljeću nastupa u prvoj polovini XVII stoljeća doba opadanja pomorske snage Dubrovačke Republike. Tome je pridoinijela jaka konkurencija trgovačkih mornarica zapadno evropskih zemalja, koje u XVII stoljeću preuzimaju obavljanje glavnih plovidbenih zadataka po Sredozemnom moru. Na opadanje dubrovačkog pomorstva utječe i veliki potres 1667. godine koji je osjetno pogodio ekonomsko uređenje Dubrovačke Republike. Ratne operacije i mnoge gusarske akcije na moru također su negativno utjecale na dubrovačku plovidbu u to doba. Zajedno sa opadanjem dubrovačkog pomorstva opada i važnost, a time i broj dubrovačkih konzularnih predstavnika na Zapadnom Mediteranu, pogotovo u Španiji, u kojoj više ne nalazimo dubrovačke konzulate.

Usponu dubrovačkog pomorstva u XVIII stoljeću mnogo su doprinijele ondašnje međunarodne prilike na Mediteranu. Venecija počinje da slabi, velike pomorske države sve se više angažiraju u prekomorskim zemljama, dok su dubrovački odnosi s Turskom također išli u prilog razvoju dubrovačke po-

morske privrede. U drugoj polovini XVIII i početkom XIX stoljeća trgovačka mornarica Dubrovačke Republike orijentirala se na navigaciju u slobodnoj plovidbi, tražeći nova tržišta po Mediteranu. Obzirom da u to vrijeme dubrovačka mornarica nije ovisila o kopnenoj trgovini, a ni o matičnoj luci, uloga dubrovačkih konzula u stranim lukama bila je veoma značajna. Zbog toga je razvoj dubrovačke trgovine i pomorstva u drugoj polovini XVIII stoljeća upućivao dubrovačku vladu da osnuje mnogobrojne konzulate širom Mediterana. U to vrijeme ponovo nalazimo dubrovačke konzulate u španskim lukama; Alicante (od 1755. g. do pada Republike), Cadix (od 1757. g. do pada Republike), Palma na otoku Maiorca (od 1757. g. do 1774. g.), Malaga (od 1759. godine do pada Republike), Barcelona (od 1763. g. do pada Republike), Cartagena (od 1765. g. do pada Republike), Valencija (od 1768. g. do pada Republike), Mahon na otoku Menorci (od 1802. g. do pada Republike) i Gibraltar (od 1803. do pada Republike). Ovo su navedene samo one luke u kojima je postojao dubrovački generalni konzulat ili konzulat, a treba uzeti u obzir da je pretežno svaki konzulat imao po jednog, a neki i po više vice konzula u manjim lukama koje su spadale pod konzularno područje dotičnog konzulata, pa se time broj dubrovačkih konzularnih predstavnika u španskim lukama uvelike povećava. Tako je na primjer generalni konzul Dubrovačke Republike u Barceloni imao 6 vice konzula u manjim lukama na svom konzularnom području.

Kao što mreža dubrovačkih konzulata u Španiji i njeno širenje ili sužavanje predstavlja vjerno ogledalo uzdizanja ili

opadanja dubrovačke pomorske trgovine sa tom zemljom, tako je i španski konzulat u Dubrovniku indikator zanimanja Španije za trgovinu, političke prilike Dubrovnika i njegovog balkanskog zaleđa.

Iz arhivskih dokumenata možemo ustanoviti da se već 1422. godine spominje u Dubrovniku aragonski konzulat. Aragonski konzul postojao je u Dubrovniku u toku cijelog XV stoljeća, a nakon stvaranja velike Španije zastupao je sve podanike španskih vladara. Godine 1428. nalazimo odluku Vijeća umoljenih o odašiljanju poslanika u Kataloniju, kao i na imenovanje (1443. g.) Đorđa Gučetića za konzula Barcelone u Dubrovniku, Godine 1502. imenovan je trgovac Perotto Toriglia, porijeklom Španjolac, za konzula Španije u Dubrovniku. Ovaj P. Toriglia je bio dugi niz godina zaštitnik španskih interesa u Dubrovniku. Oslanjajući se na privilegije koje je Dubrovačka Republika dobila od španskih kraljeva Karla V godine 1534. i Filipa II godine 1561 i na španske posjede u Italiji, Dubrovnik je imao mnoge ekonomske i političke koristi. Mnogo je dubrovačkih brodova u to doba prevozilo za potrebe drugih država, a najviše ih je bilo u službi Španije. Propašću španske »velike armade« (1588. g.) u kojoj je Dubrovnik sudjelovao sa velikim brojem svojih brodova, doživjelo je dubrovačko pomorstvo težak udarac.

Nekoliko članova dubrovačke obitelji Ohmučević vršilo je poslove španskih konzula u Dubrovniku. Petar Ohmučević bio je postavljen od španskog kralja Filipa IV za agenta i konzula Španije u Dubrovniku, te je ostao na tom položaju sve do smrti 1631. godine. Naslijedio ga je na dužnosti španskog agenta i konzula sin Stefan, a njega opet (1637 g.) brat Nikola Ohmučević. Poslije smrti Nikole (1666. g.) imenovan je Petar, sin ranijeg agenta i konzula Stefana Ohmučevića, za zastupnika španskih interesa u Dubrovniku. Petar Ohmučević je kao agent i konzul Španije u Dubrovniku poginuo u velikom potresu koji je zadesio Dubrovnik početkom mjeseca travnja 1667. godine. Pošto nije bilo više potomaka iz ove kuće Ohmučević, neposredno iza potresa Đorđe Rusković, Dubrovčanin preuzima ulogu španskog konzula u Dubrovniku i ostaje na toj dužnosti samo kratko vrijeme jer je umro već 1668. godine. Njega naslijeđuje u španskom konzulatu također Dubrovčanin Marko Podišić koji se spominje kao španski agent i konzul u Dubrovniku sve do svoje smrti 1701. godine. Početkom XVIII stoljeća bio je imenovan dubrovački trgovac B. Vlaiki za španskog konzula u Dubrovniku. Vlaiki je kao dugogodišnji španski konzul u Dubrovniku bio istovremeno i napuljski konzul (od 1701 do 1736. g.), dok se (od 1714. do 1753. g.) spominje i kao konzul Austrije u Dubrovniku.

Skadarski trgovac Lujo Radovani sin Andrea Radovani, španskog konzula u Anconi se spominje krajem XVIII stoljeća kao španski konzul u Dubrovniku. Njega je Senat zaključkom od 30. X 1789. godine priznao španskim konzulom i o tom zaključku obavjestio španskog poslanika u Rimu Nikolu Azara. Radovani se prvenstveno brinuo o španskoj pošti koja je stizala iz Carigrada za Anconu preko Dubrov-

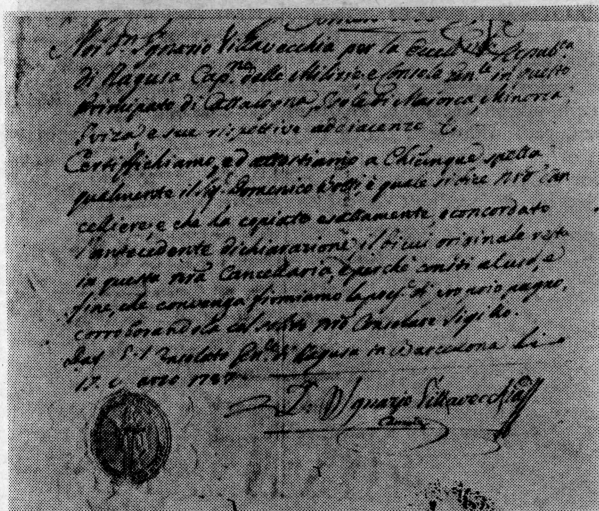
nika, kao i o pošti koja je išla u obratnom pravcu. Radovani je posvećivao i dalje najveću brigu svojim trgovačkim poslovima kupujući raznu robu od seljaka iz dubrovačke okolice i preprodavajući je mnogo skuplje u Dubrovniku, koristeći svoje konzularne privilegije prilikom uvoza robe. Zbog obavljanja takovih nedopuštenih poslova Senat se žali (1795. g.) španskom poslaniku u Rimu, tražeći da se Radovani smjeni s položaja ili da se strogo ukori. U međuvremenu brodovi sa španskom poštom nisu više dolazili u Dubrovnik, već u luku Bar, zbog čega španski konzulat u Dubrovniku početkom XIX stoljeća gubi jedan od glavnih razloga svog postojanja. Ratne operacije na Mediteranu, krajem XVIII i početkom XIX stoljeća, kao i nesredene političke prilike toga doba doprinijele su slabljenju političkih veza između Španije i Dubrovnika, a time i do gubljenja važnosti španskog konzulata u Dubrovniku. Vjerojatno zbog toga više ne nalazimo početkom XIX stoljeća među arhivskim dokumentima tragova o španskom konzulatu u Dubrovniku.

Dubrovnik je održavao dobre odnose sa Španijom ne samo iz trgovačkih razloga već i zbog zaštite koju je Španija pružala Dubrovačkoj Republici. S druge pak strane Španija je kroz stoljeća držala svog agenta i konzula u Dubrovniku jer je putem njega dobivala tačne informacije o političkoj situaciji na Balkanu i o stanju u turskim zemljama, pored zaštite koju je ovaj konzulat pružao španskoj trgovini.

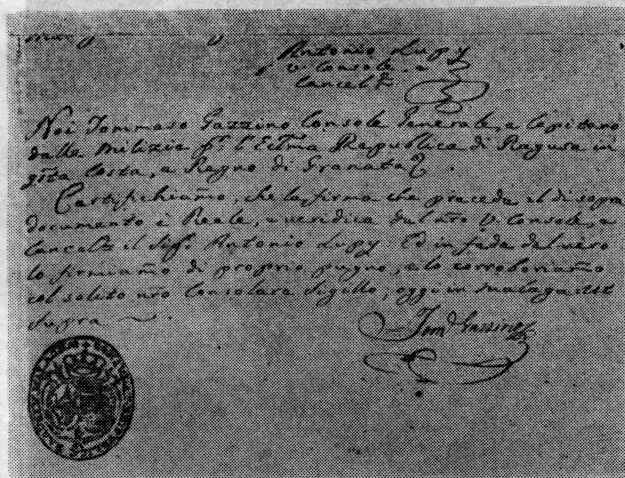
Španski konzulat u Dubrovniku značio je uz ostale strane konzulate, koji su postojali u Dubrovniku tokom XVIII stoljeća da je Dubrovačka Republika uživala međunarodno priznanje, kao samostalna država u međunarodnim odnosima.

Izvori i literatura

- 1) Acta S. Maria Maggiore, XVI st., br. 469. Historijski arhiv Dubrovnik, kao i svi ostali izvori za ovu radnju.
- 2) Lettere e commisioni di Ponente od 1667. do 1808. godine.
- 3) Miscellanea, saec. XVIII, Varia (Nota delli Consoli et Agenti per S. Mta. Catt. che ci sono stati in questa Eccma. Rep. dei quali s'ha cognizione).
- 4) J. Radonić, Dubrovačka akta i povelja, knj. V, Beograd 1951. g.
- 5) Consolati Fuoristieri in Ragusa, ser. XXXVIII, knj. 4., str. 17
- 6) J. Tadić, Španija i Dubrovnik u XVI veku, Beograd 1932. godine.
- 7) I. Mitić, Dubrovački konzulati u Španiji i Portugalu, Anali Historijskog Instituta JAZU, god. VIII—IX, Dubrovnik 1962. godine.
- 8) B. Krizman, Diplomati i konzuli u starom Dubrovniku, Zagreb 1957. godine.
- 9) J. Lučić, Najslabije razdoblje dubrovačkog pomorstva, »Naše more«, br. 3., Dubrovnik 1956. g.; Isti, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII stoljeću, knj. 2., Pomorski muzej JAZU Dubrovnik 1959. g.
- 10) G. Köbler, Dubrovačka Republika i zapadno evropske države, Rad JA, Zagreb 1916. g.

Potvrda sa pečatom konzulata izdana 1787 godine od dubrovačkog konzula u Barceloni

Potvrda izdana 1802. godine od Toma Gazzina — dubrovačkog konzula u Malagi